ORATIO

IN SOLLEMNI STUDIORUM INSTAURATIONE

A CANONICO

NICOLAO CIAMPITTIO

ELOQUENTIAE PROFESSORE

IN AEDIBUS GYMNASII NEAPOLITANI

HABITA

PRID. NON. JANUARIAS AN. CIƆIƆCCCXXIX.

NEAPOLI
Ex Officina Bibliographica et Tipographica
1829

ADOLESCENTI NOBILISSIMO

FELICI DONATI THOMASI MARCHIONIS FILIO

CANONICUS NICOLAUS CIAMPITTIUS

S. P. D.

Miraberis fortasse, Nobilissime Adolescens, quid caussae fuerit, cur orationem proximo superiori mense a me in Gymnasii Neapolitani aedibus habitam ad Te potissimum miserim. Sed desines mirari, meumque factum boni consules, quum consilii mei rationem intellexeris. Ingenium quidem tuum, et amor prope singularis, quo ineunte vix adolescentia in bonas Te litteras ferri pervagatus per urbem sermo est, me impulere, ut hoc quodcumque rei est, Tibi inscriberem. Etenim quemadmodum ex arbusculis ferti-

li in agro satis si quam forte fortuna maturius, quam reliquas, et laetius in frondes se induere, ramulosque emittere cernimus; ominamur profecto uberiores ex ea fructus gratioresque tempore nos suo lecturos esse; ita ex tuis, ut ita dicam, crepundiis, qualis olim aetate corroborata futurus sis, et quid de Te polliceri nobis debeamus nec levi, nec dubia coniectura auguramur. Atque licet domi habeas Parentem tuum virum amplissimum, omnique laudum genere ornatissimum, unde virtutum omnium et doctrinarum exempla sumas: nequaquam tamen abs re fore putavi, his etiam vocibus aures tuas circumsonare. Tu vero, Adolescens optime, ut coepisti, perge, atque expectationem Tui, quam apud omnes excivisti, cura tuearis, atque adeo vincas. Quod profecto facile adsequere, si de via quam Pater a primo iuventutis flore decu-

currit, ne latum quidem unguem divertas. Ita fiet, ut ad idem gloriae, honorisque fastigium, ubi Illum merito suo locatum suspicimus, Tu quoque labore, studioque tuo perducaris. VALE.

Quartus iam annus est, Praesul amplissime, Professores doctissimi, AA, sapientissimi, quum ex hoc eodem ornatissimo ad dicendum loco verba facturus memini maxima qua potui contentione studiosam iuventutem, quae, uti fit, audiendi gratia huc frequentissima convenit, cohortatum fuisse ne nova nec multis ante annis invecta tradendarum disciplinarum ratione deciperetur, ac de via deflecteret, quam maiores patribus nostris monstraverunt et qua iidem illi maxima apud nos cultasque nationes celebritate floruerunt. Quod meum consilium hominibus nostrae civitatis clarissimis probatum fuisse non sine quodam voluptatis sensu intellexi. Nunc denuo orationem habiturus diu multumque cogitavi quidnam a me huc afferri oporteret, quod si non auribus vestris

dignum foret, eidem certe iuventuti, quae maiorum monitis obsequuta patrum vestigiis insistere coepisset, perutile videretur. Itaque ut ad maius quiddam atque illustrius adniteretur, opportunissimum tandem visum est illud hodierno die argumentum persequi, eum scilicet, qui in studiorum suorum curriculo gloriam sibi unice proposuerit, ad scientiae fastigium perventurum. Quum enim superioribus aetatibus complures summi, alius alia facultate, viri in hac civitate numerarentur, longeque inclarescerent; non item usu nunc venire gravis est hominum nostrorum expostulatio. Cuius quidem rei caussam, si diligenter pervestigare libuerit, illa profecto fuisse reperietur, quod plerique omnes in decurrendo doctrinarum stadio aliud quidvis sibi statuant, habeantque animo defixum, quam gloriam. Itaque ne tam egregiam neapolitani nominis laudem paullatim obscuratam occidere demum universam frustra olim doleamus; eiusmodi argumenti genus deligere, et pertractare, minime abs re fore sum arbitratus. Vos interea obsecro, AA, ut si quae

dicturus sum, a veritate minime abhorrere cognoveritis; consilii mei adiutores esse velitis atque auctores monendo excitandoque iuventutem. Vos vero, optimi adolescentes, precor, obtestorque ut verba mea attente audiatis: quae si benigne exceperitis, si vestris animis penitus inhaeseriut; me operae meae minime poenitebit, vos studiorum vestrorum eritis praemium insigne, ac praeclarum relatori.

Antequam vero ad dicendum aggrediar, nihil ei rei praevertendum reor, quam ut quaenam sit gloria, qua de agendum erit, clare planeque explicem. Vereor enim ne qua mihi nota, quae ab homine ordinis aetatisque meae longe abesse debet, inuratur, quasi animis adolescentium satis per se calentibus hanc insuper facem prudens vel imprudens, et nescio an reliquis acriorem iniectam velim, quo abrupto pudoris fraeno, impotentius efferantur. Sunt quidem homines levissimi, qui ex prosapiae vetustate, ex aedium splendore, villarum magnificentia, pecuniarum copia, multis vanisque honoris insignibus gratia aut pretio

persaepe quaesitis, quae vulgus magnifacere admirarique stultissime solet, conflari gloriam putent.

Num ex iis, quae alieno labore saepenumero parta sunt, quae fortunae temeritate dari, levitate adimi possunt, rem tantopere a viris sapientissimis collaudatam atque expetitam gigni existimabimus? Id fieri nequaquam, AA, potest. Quam igitur gloriam dico? illam nimirum quae non fortunae potestati permissa, sed virtute nixa est: quae non adumbrata est, et fluxa, sed vera ac solida: quae plurimorum effectrix est recte factorum, ex quibus, velut e felicissimis stirpibus, pullulat, et propagatur. Huius ipsius amorem si adolescentium pectoribus liceret inserere, magnum me operae pretium facturum arbitrarer, neque morosos homines, ne mihi succenserent, pertimescere deberem.

Iam difficilem hunc locum praetervectus securius ad ea, quae initio pollicitus sum, convertam orationem meam. Norunt quidem universi, homines ita natura factos esse atque informatos, ut si qua prae-

clara cuiusdam rei species sibi obiiciatur, statim commoveri se, atque ad illam, si fieri possit, adipiscendam impelli sentiant. Compertum etiam habemus, quo praestantior res illa sit, eo impulsum, ac motum maiorem, vehementioremque fore, quo percellitur mens atque agitatur. Itaque verissima semper illa Platonis sententia, maximoque philosopho dignissima visa est, quum confirmare non dubitavit incredibilem sapientiae pulchritudinem esse, quae si ab hominibus cerneretur, admirabiles amores excitaret sui. Atque illud heic advertatis rogo, AA, quum Plato homines universim nominarit; omnes complecti, neminem excerptum et secretum e numero eorum voluisse. Iam licet eadem sit animorum natura, par tamen non est omnium vis ac virtus: siquidem alios hebetes, et obtusos, humique repentes: alios alacres et vividos, et sublimia spectantes videmus. Quod si alteri ad obiectam rei excellentis formam commoveri, impellique videntur; quid alteris fieri putamus? non commoveri, sed rapi, non impelli, sed urgeri, incendique dicendum erit.

Atque haec, AA, ita mihi videntur esse perspicua, nullus ut relinquatur dubitandi locus. Quid vero ex humanis rebus omnibus gloria illustrius, aut excellentius reperiemus? Licet enim illam virtutis nomine et honore censeri noluerimus; quis eam ipsius filiam agnoscere recusabit? Quum praesertim parentis suae cum pulchritudinem fronte vultuque expresserit, tum vero potestatem fere omnem in se transfuderit, ac tot res effecerit nulla non aetate memorabiles. Neque enim in humili demissoque animo, ut laeta arbor in agro uliginoso ac pestilenti, efferre se potest: magnum ingenium, excelsam indolem illa amat, quam ubi nacta fuerit, ipsique applicita sit, nihil se dignum occurret, in quo evigilare conari moliri desistat, dum quod voluit, perfectum esse videatur.

Existat igitur adolescens eiusmodi animo atque indole, munere divino, praeditus, cui disciplinae spatium ineunti pulcherrima gloriae adfulserit species, tantumque splendorem contemplanti sese infuderit,

mentemque complexa sit; quo amore, qua cupiditate illius potiundae non exardescet?

Millies, AA, audistis parvam saepe scintillam in aridam materiem vel casu illapsam, vel de industria iniectam magnum excitasse incendium: cogitate, quid illo adolescente fiet, in cuius animum tam apposite ad concipiendum fovendumque ignem comparatum non scintilla semimortua, sed ingens atque ardens taeda immissa sit. Adspicite, adspicite illum, AA, studiis incumbentem suis: numquid ex oculis ex vultu eminere alacritatem non videtis, et flammam mente conceptam, mirumque in modum gliscentem patefacere? Et dubitabimus talem iuvenem ad scientiae culmen evasurum esse?

At fortasse haec, dixerit quispiam, erunt exordia studiorum: quis vero praestabit eundem ardorem ad finem usque perduraturum iuvenili praesertim aetate? Persaepe initio maxima strenuitate currentes quosdam vidimus, sensim vero debilitari, tandem e medio cursu transversum actos, expectatio-

nemque, quam praeceperamus, fefellisse doluimus. Nulla, AA, nulla ratio est, cur id de adolescente nostro suspicemur. Quid enim exortam flammam vel comprimere poterit, vel omnino exstinguere? Num somnus libris invigilanti importunus obrepet? At gloria manu veluti sua expergefaciet. In mentem veniat Themistoclis rebus domi bellique gestis clarissimi. Miltiadis ille tropaeis se ac laudibus e somno identidem excitari, neque ullam noctem quiete placideque dormire querebatur. An diuturnus, neque intermissus labor franget? At gloria novas suggeret vires. C. Gallus eques romanus senex studio dimetiendi caeli terraeque paene immori a Tullio commemoratur, quem saepenumero, ut ait ille, noctu aliquid describere ingressum lux, saepenumero nox oppressit, quum mane coepisset. An deterrebit rerum difficultas? Imo tantum abest, ut fortem strenumque iuvenem deterreat, ut etiam ad quidvis audendum acuat. Neque Marcellum militari gloria elatum Syracusarum situs terra marique munitissimus, neque ho-

stium pro patria pugnantium ardor, neque Archimedes imprimis bellicorum tormentorum, quae nec visa ad id temporis erant, nec audita, novus, et felicissimus machinator ab obsidenda celeberrima urbe capiendaque absterruit. An denique alliciet voluptas? At qui aditus, aditum dico? quae rimula patere poterit voluptati, ubi vigent, ac fervent studia artium bonarum? Ab sese, ut Hercules ille Prodicius, repellet, adspernabitur. Etenim cui voluptates animi ex rerum optimarum cognitione in diem suborientes sunt iucundissimae; exhorret, quae homini sunt pecudique communes. Fortunate adolescens (liceat hoc loco tibi gratulari) fortunate adolescens, qui studiorum tuorum rationem gloriae auspiciis ductuque capessere pulcherrimum duxisti! Nulla te res ab ducis tuae latere avellet: ut coepisti perge, nec dubita quin, quo contendis, aliquando pervenisse laetaberis.

Verum enim vero nescio quae vox insonuit, submissa illa quidem, sed non ita, ut ad aures meas adlapsa non sit: quid? divitiarum, atque honorum

cupiditas, si ingeniosi iuvenis animum subeat, idem, successuque eodem efficere nequeat, quod tu de gloria praedicas? Nihil igitur caussae est, cur ea sit iuventuti unice proponenda. Fateor equidem, AA, colligendae pecuniae, adipiscendi magistratus cupiditatem esse vehementem, omnemque in partem homines versare, exercitosque habere. Sed pernego ad excolendas eodem successu doctrinas valere. Primum enim pecuniae cupiditas minuti sordidique animi signum est: ambitio vero hominem sibi unice prospicientem, cetera securum arguit. Quid igitur magni quid praeclari ab eiusmodi hominibus, qui scientias ut ita dicam, venales habent, expectandum erit? Quaedam profecto virtutum semina, AA, in sinu scientiarum continentur, ex quo, nescio quo pacto, in animos studiosorum decidunt, ibique, dum diligentius excoluntur, herbescere videntur, adolescere, fructusque ferre uberrimos. Ecquis iurisprudentiae egregiam navarit operam, qui iustitiae amore non incalescat? quum eius stabiliendae caussa fruendaeque latas esse leges,

sine qua neque domus, neque urbes, neque ipsa hominum societas stare queat, cognoverit? Ecquis naturae rimandae se totum dedidit, qui hanc rerum universitatem contemplatus Dei potentiam ac sapientiam non admiretur? tantorumque operum artificem omnibus religionis officiis non colat? Neque aliam perspicietis, AA, rationem esse reliquarum doctrinarum. Qui vero animo divitiis aut honoribus inhiante disciplinas, unde nihil virtutis decerpserit, addiscendas sibi esse decrevit, quonam ille modo, ad earumdem verticem adrepet? Mendax spes erit, mendax expectatio. Nam si quidquam obscurius se obtulerit, difficilius, implicatius, quod temporis laborisque moram postulabit; transiliet, ac praetergredietur. Non enim scientia, sed pecunia, sed honore augeri vult: non esse sapiens, sed videri cupit. Atque adeo, si tantum e studiis suis videbitur hausisse, quantum ambiendis magistratibus sit satis, quaerendisque divitiis; continuo supervacaneum, et prope stulti hominis putabit diutius mentis corporisque

vires in studiis corrumpere et delassare. Neque huic hominum generi iure subirasci queas; unde enim discendi amor exortus est, eodem oportebit referatur; et postquam quod deperieras, assequutus sis, conquiesas oportebit, eoque perfruaris.

Intellexistis, AA, quo tandem redeat tantopere collaudata honorum et pecuniarum cupiditas. Indidem vero colligere minime fuit difficile quanto ab ea intervallo amor gloriae, ad quam adolescentes adhortamur, discludatur. Infirma siquidem illa et manca, hic robore plenus est et constans: illa humilis, et paene turpis, nobilis hic et honoratus: ad extremum qui illa ducuntur sibi unice, qui hoc excitantur, cum sibi, tum patriae, atque adeo omnium mortalium bono natos se esse arbitrantur.

Quum autem quoddam sit hominum genus, qui non rationibus, sed rebus ad fidem adhibendam se cogi praedicant; non gravarer ex omni antiquitate eius veritatis testes excitare, nisi tam multi essent, ut infinitum prope foret omnes recensere. Itaque uno alte-

roque contentus ero, ex quibus de iis, quos tacitus praetereo, facere coniecturam poterunt. Atque Pythagoras cum primis prae oculis obversatur, quem collocato tot annos Crotone domicilio iure nostrum possumus appellare. Is quidem Samo relicta in Aegyptum contendit, urbesque florentissimas perlustravit, ut, et dimetiendae terrae doctrinam, et gentis antiquissimae sapientiam perdoceretur, quam arcanis, sacrisque litteris consignatam Sacerdotes summa religione, ne foras emanaret, custodiebant. Tum longiorem difficilioremque viam ad Assyriam ingressus Babylonem venit urbem imperio, opibusque clarissimam, sed caelestium rerum scientia multo illa aetate clariorem. Ibi solis, lunae, siderumque magnitudines, ortus, obitus, cursusque ex illorum sapientum ore habuit cognitos et exploratos. Quum autem in Graeciam revertisset, Lacaedemonem adiit, tum in Cretam transmisit, quo facilior sibi copia fieret, instituta et leges, quarum fama pervagata longe lateque erat, non modo inspiciundi quanti per se forent, sed etiam

quanti ad populorum mores valerent. Parum porro ad eruditionem suam Democrito visum est et Aegypti, et Asiae et Assyriae urbes litterarum cultu nobilitatas invisere, nisi extremos ad usque Indos penetraret, quidquid cognitione dignum, scituque praeclarum nosceret, arrepturus domumque deportaturus. Heic quaero quid tales viros coegit tot ignota maria transmittere, tot inhospitas barbarorum regiones pedibus obire, nec tot ac tanta viae, maris, hominum pericula reformidare? Num cupiditas divitiarum? Nihil dictu stultius. Alter enim domum magnis paternae negotiationis quaestibus locupletem deseruit: alter patris dispertitam inter fratres haereditatem auctionatus est, quodque inde redegit, insumsit in peregrinationes suas. Num desiderium munerum publicorum? Suspicari nemo potest; illi siquidem vel invitatu, rogatuque civium nunquam ad gerendam rempublicam accesserunt. O incomparabilem igitur, o paene divinam gloriae vim, unde tanta virtus ingenerari hominibus atque ali ad supremum vitae tempus potest!

Verum quae tandem ista sunt recte facta, quorum gloriae amorem fontem esse, et quibus existere ipsam gloriam, atque efflorescere diximus, si quis requirat; ex iis, inquam, quae ex acerrimo, neque interrupto disciplinarum studio proficiscuntur. Latissimus heic sane aperiretur campus, in quo exspatiari posset oratio: sed praecidam, AA, ne humanitate vestra abuti videar. Equidem non dubito, quin omnes mihi assentiantur, nullam fere esse scientiam, cuius partes omnes ita pertractatae sunt, nihil ut desideretur, nihil quod exposcat limatius perpoliri, diligentiusque ornari, nihil denique, in quo longius progredi nequeat hominis industria, semitasque ingeniis novas aperire. Neque ideo maiores culpandi sunt, iustaque laude fraudandi: propterea quod non unius mortalis est, adeoque unius aetatis, invenire, et perficere: neque ita perficere, ut longo post annorum lapsu nihil addi possit. Quisquis igitur in ea, cui tanta contentione incubuit, disciplina, si qua alicubi caligo offusa est, dispellat, si quid adhuc rude est, expoliat, incultum ornet, ter-

minos denique, qui depacti videbantur, proferat; hunc certe optime et de suis, et de hominum genere meritum esse iure praedicabimus. Quid? Socratem, qui primus omnium e caelo, ut ille ait, sapientiam evocavit, atque inter homines versari, neque de obscuris, et occultis, sed de vitiis, ac virtutibus disputare consuefecit; quid? Platonem, cui tum magistri, tum ingenii sui tot monumenta scripto prodere curae fuit; quid? Aristotelem, a quo omnia fere, quae ad communem utilitatem pertinerent, subtiliter explicata sunt; quid? tot alios et vetustae, et recentis memoriae viros qui in eadem se palaestra exercuerunt, nihilne de scientiis, omniumque mortalium commodis praeclare meruisse dicemus?

Neque haec sola sunt egregia merita eorum, qui ad summam sapientiam processerunt. Sinite, quaeso vos, AA, me tantisper ad Pythagoram qui complurium instar erit, reverti. Quum ille Crotonem intulit pedem, civitatem otio diffluentem, luxu perditam, potentes invidia, mutuoque inter se odio dissidentes, cunctos vero,

velut icto foedere, ad opprimendam plebem et ipsam ad omne facinus proiectam coniuratos offendit. Nulla ibi legum reverentia, nullus religionis metus. Tam foedo rerum statu vir iustissimus non potuit non permoveri, vicemque eius populi non commiserari. Itaque aperto cunctarum disciplinarum ludo, quum ingens omnis aetatis, omnisque ordinis conflueret multitudo, cum rationum pondere, gravitate orationis, tum vero perpetuis frugalissimae vitae exemplis, universos non longo post tempore ex turpissima vitiorum colluvie ad iustitiam, modestiam, honestatem, humanitatem revocavit. Neque heic in docendo summi philosophi constitit labor. Non enim plures ex equo troiano bellicosi ad inflammandum diruendumque Ilium duces desiluere, quam ex eius ludo viri doctissimi ad componendos mores, ad leges scribendas, ad constituendas optimo iure civitates exstitere. Quibus de caussis adeo Magnae Graeciae nomen increvit ac fama, ut Platonem ipsum Athenis artium omnium parente et altrice in Italiam adnavigare adegerit: ubi audito per-

studiose Archyta Tarentino, ingentique, licet rei familiaris difficultate premeretur, pretio coemtis Critolai libris, doctior domum remeavit. Haec nimirum sunt illa praeclara merita virorum ingenio praestantium non modo scientias nova luce adspergere, novo ornatu excolere, novis auctibus ditare, novos fontes recludere; verum etiam feros hominum mores emollire, vitia radicitus exscindere, virtutes serere, mortalium denique omnium in commune consulere, ac prospicere felicitati. His bene egregieque factis paritur gloria, atque augetur victura ad ultimam posteritatem.

Heic nolim quisquam e nostris adolescentibus illam excusationem obtendat, ea nos tempestate editos, qua et veterum hominum ac recentiorum studio conatuque perpetuo doctrinae iam illuc adductae sunt, ut easdem amplificare velle, altiusque provehere vana sit cura, vana sit opera. Haec est diffidentis hominis timidique excusatio: qua si maiores uti voluissent, scientias fere omnes in cunis, ut ita dicam, vagire

adhuc andiremus. Ac primum mihi velim commostretur ecquis humanum ingenium dimensus sit? ecquis tamquam radio geometra circumscripserit? Quod si illius vires per se ipsas ponderare nequimus; ex iis certe, quae tot saeculorum decursu perfecit, quid in posterum efficere possit, aestimemus. Cogitent deinde quot quantique sint naturae thesauri abditi illi quidem et penitus abstrusi, pleni vero rerum pretiosarum. Sed diu multumque pervestiges oportet, multum diuque perscruteris: et quo altius effoderis, eo maiores opes in lucem emergere admiraberis. Quas ut collegeris, ac scite prudenterque adhibueris; tum ad locupletandas scientias amplificandasque eris idoneus, tum gloriam, quae rerum humanarum nobilissima est, adsequeris. Audendum igitur, Adolescentes, audendum est: non diffidendo enim, ac timendo, sed experiundo obnitendoque scientiae creverunt, nec dispari prorsus ratione longius in posterum latiusque progressurae sunt.

Iam ad extremam operis mei partem, sed difficili-

mam ventum est, ut quasi quoddam fretum angustum; scopulisque interiectis periculosum aditura mihi videatur oratio: quod si benignitate vestrâ, AA, incolumis evaserit; magnum me fructum confido laboris mei reportaturum. Audio enim aliquot e nostris adolescentibus animi plenos atque ingenii, ad gloriam incitatos, sed ita, ut aliud aliquid eidem adiunctum vellent, inter se obmurmurantes: quid iste sibi vult? quo tandem eius oratio collimat? illuc nimirum, postquam aetatis florem ac robur in litteris contriverimus, ut aridam angustamque vitam, ab omnique publica luce abhorrentem traducamus? Ergo omnis abiicienda lautioris patrimonii, locique honestioris cura erit? Utinam, AA, plerique optimis artibus instructi, modico censu, qui ad ea, quae simplex natura flagitat, satis esset, contenti sub domesticorum parietum umbra in dulcissima studiorum commentatione sibi vacarent ac musis! Carerent illi quidem opum honorumque splendore: carerent etiam acerbis invidiae, calumniaeque morsibus: carerent etiam subitis fortunae procellis, et fluctibus,

quibus quam multi nec opinantes depressi, obrutique sint quaenam aetas testis esse non poterit? Quamquam ecquis animi tam contemti reperietur, qui parum amplam laboris mercedem gloriam putet? Recordamini quo apparatu, quanto hominum conventu Olympia celebrarentur. Graecia prope universa suis veluti sedibus excita Elidem ludos spectatum accurrere videbatur. Recordamini quoque quam artam duramque vitae rationem instituerent, quot rebus abstinerent, quam laboriosis exercitationibus ad certamen Athletae compararentur. Quodnam vero praemium erat victoribus propositum? Corona ex lauro, palmaeque ramulus. Sed tanti ducebatur a clarissimis ludorum praesidibus, ad praeconis vocem, in conspectu totius Graeciae citari victorem, et lauro palmaque donari, ut secum praeclare actum homines existimarent, si longe duriores exanthlare labores debuissent. Romani porro nullum praestantius in praelio facinus a milite edi statuerunt, quam civem ab hoste iamiam transfodiendum incolumem, hoste occiso, ser-

vare. Nihilo tamen secius murales, vallares, navalesque coronae ex auro fuere, quibus interdum armillae, phalerae, aliaque munera accedebant; civicam vero coronam a servato milite coram imperatore, ceterisque ducibus, atque universo exercitu, inter commilitonum plausus, cantusque buccinarum, servatoris capiti impositam, quernam esse, quernam, inquam, sanxerunt oportere. O viros sapientissimos, qui nullam excellentissima virtute digniorem fore mercedem, quam gloriam censuerunt!

Sed isthaec missa faciamus: ad querimoniam vestram revertamur, Adolescentes. Non is mihi animus, non ea mens fuit, ut, postea quam gloria ob mentis oculos proposita studia vestra strenue susciperentur, et gnaviter absolverentur; suaderem quidquid ex usu vestro foret, quidquid ad commodum vestrum pertineret, fugere, aversari, odio habere. Atque, ut plane intelligatis quantum a suspicione vestra absit sententia mea, idem ego confirmo ac spondeo, ubi iis meritis, quae commemoravi, parta per vos gloria

e vulgo exemerit, et loco illo altissimo locarit; fieri vix aut ne vix quidem posse, quin ad immortalem nominis famam maximae sint utilitates accessurae neque exoptatae a vobis, neque expetitae. Oblitine estis Alexandri illius orientis domitoris? Cuius nulla illustrior laus est commendata litteris, quam quod in ipso armorum strepitu, quo aures obsurdescere, n ipso victoriarum splendore, quo oculi perstringi solent magnorum imperatorum, doctos homines, ne de facie quidem notos, sicubi illorum ad se fama perveniret, beneficiis eximiis cumularet. Ptolomaeus Alexandriae, praestantissimae illius bibliothecae conditor, Attalus Pergami nunquam non homines doctrina insignes summo in pretio habuerunt. Quid de Augusto dicam, quid de eius administro, cuius nomen cum omnibus litterarum fautoribus in posterum communicatum fuit? Nota haec vobis sunt, ac fortasse quam mihi notiora. Franciscus I. rex non paucos ex Italia in Galliam viros eruditos magnis propositis praemiis accivit, qui barbarie eliminata,

Gallos instituerent, atque omnibus humanitatis studiis expolirent. Ludovici autem magni eo liberalitas progressa est, ut non modo suos, sed etiam exteros quos ingenii claritas celebraret, beneficiis maximis ultro prosequeretur. Facinus equidem adimissurus mihi viderer, si Leonem X. Mediceosque principes quasi oblitus silentio praeterirem, debitaque laude privarem. Quorum munificentia cum litterati insignite cohonestati; tum vero litterae ipsae squalore situque obsitae ad lucem splendidissimam revocatae fuere.

Cur autem externa quaerimus quum exemplis domesticis abundemus? Fridericus quidem Imperator, Neapolitanorum, Siculorumque Rex, cuius erat domus plena hominum doctissimorum, huius Gymnasii parens maximam et insignem semper habuit rationem studiosorum iuvenum, et Professorum. Quamobrem quidquid ex eo apud nos tempore illustre et praeclarum natum est, ipsi tanquam neapolitanae rei litterariae conditori acceptum referri debet. Neque mediocris Andegavorum Regum Caroli utriusque, ac Ro-

berti, cui duo illa italicae litteraturae lumina carissima fuere, in disciplinas, earumque cultores amor, et cura hoc loco praeteriri sine iniuria poterit. Qua vero honoris significatione Alphonsum Aragonium, eiusque administros Antonium Panormitanum, et Iovianum Pontanum commemorem? Eorum opera doctrinae omnes tanti fuere a Rege aestimatae, tantoque opere a civibus cultae, ut illa tempestate Neapolis ubique gentium celebraretur, et cum Athenis ipsis tum quum maxime florebant, certare minime dubitaret. Sed quae Caroli III Ferdinandique I adversus litteras, et litteratos meritis par ab hominum eloquentissimo oratio poterit inveniri? Quorum memoria nulla temporum vicissitudine obsolescet, neque erit unquam, nisi nominis neapolitani interitu occasura. Francisci denique sapientissimi amantissimique Regis nostri, cui religio est a tanti Avi, Parentisque vestigiis aberrare, qui sit animus, quae voluntas, quod studium ne doctrinis dignitas, ne doctis honos imminuatur, ipsi per vos videtis: neque licet rem adeo

perspectam pluribus explicare. Adspexistis, Adolescentes, non sine quadam, credo, iucunditate delata praestantibus doctrina viris praemia, atque impertita: sed parva in tabula, primoribus lineanmentis, strictim et confertim adumbrata adspexistis. Quae si per tempus licuisset suis coloribus et singillatim expressa vestris oculis obiicere; multo maiorem laetitiae fuissent sensum excitatura.

Et dubitabitis adhuc viam vobis monstratam ingredi? dubitabitis persequi? dubitabitis ad extremum usque decurrere? Agite ergo, agite, optimi Adolescentes, qui ingentem animum, excelsam indolem, acre ingenium divinitus data vobis esse persentiscitis. Ne patiamini tot ac tanta munera aut errore, aut timiditate disperire: nolite committere, ut gloriae lux obscuretur, ut eius amor defervescat: illa vos ducat, illa comitetur, donec Sapientiae Templum subieritis. Ibi collocati, quum de patria, de hominum societate bene meriti eritis; tum commoda, tum honores esse amplissimos, Deo volente, consequuturos certum exploratumque habetote.

A S. E. R.

MONSIGNOR COLANGELO

PRESIDENTE DELLA PUBBLICA ISTRUZIONE

Eccellenza Rev.

Lo stampatore Raffaele Lista, desidera di stampare l' Orazione inaugurale della Regia Università degli Studj recitata in quest' anno dal Can. Sig. D.Niccola Ciampitti intit. — *Oratio in Solemni studiorum instauratione*; quindi supplica l' E. V. di commetterne la Revisione.

Raffaele Lista.

Presidenza della pubblica Istruzione.

Il Regio Revisore sig. D. Gaetano Parroco Giannattasio avrà la compiacenza di rivedere la soprascritta Orazione, e di osservare se vi sia cosa contro la Religione, ed i dritti della Sovranità.

Il Dep. per la revisione de' libri
Can. Francesco Rossi.

Sig. Presidente

L' Orazione inaugurale recitata non ha guari del dottissimo Professore, e mio Collega Can. D. Niccola Ciampitti, nulla contiene contro la Religione ed i dritti di Sovranità; ed è anzi piena di ottime massime atte ad ispirare nel cuor de' giovani l' esatta osservanza de' loro doveri verso la Sagrosanta Religione, ed il Trono; ond' è che debbesi, secondo il costume, pubblicar con le stampe.

Napoli 3 Marzo 1829.

Gaet. Parr. Giannattasio

Napoli 11 Marzo 1829.

Presidenza della Giunta per la Pubblica Istruzione.

Vista la dimanda del Tipografo Raffaele Lista con la quale chiede di voler stampare l' Orazione inaugurale della Regia Università degli Studj, recitata in quest' anno dal Can. Sig. D. Niccola Ciampitti intit. *Oratio in Solemni Studiorum instauratione*.

Visto il favorevole parere del Regio Revisore Sig. D. Gaetano Parroco Giannattasio.

Si permette, che l' indicata Orazione si stampi, però non si pubblichi senza un secondo permesso, che non si darà se prima lo stesso Regio Revisore non avrà attestato di aver riconosciuta nel confronto uniforme la impressione all' originale approvato.

Il Presidente - M. Colangelo
Pel Segr. Gen. e membro della Giunta
L' aggiunto - A. Coppola.